

Het tellen van de stemmen: hoe gaat dat?

Op 15 maart 2023

U kunt stemmen tussen 7.30 en 21.00 uur.

- Om 21.00 uur starten de stembureaus met het tellen van de stemmen.
- Gemeenten kunnen kiezen uit twee manieren van tellen:
 - 1 **Een decentrale stemopneming:** de stembureaus voeren op woensdagavond 15 maart een volledige telling van de stemmen uit (op lijst- en kandidaatsniveau). Een gemeentelijk stembureau controleert op donderdag 16 maart alle processen-verbaal, en voert een hertelling uit bij eventuele fouten;
 - 2 **Een centrale stemopneming:** de stembureaus voeren op woensdagavond 15 maart alleen een voorlopige telling op lijstniveau uit. Het gemeentelijk stembureau voert op 16 maart de volledige telling uit, op lijst- en kandidaatsniveau.
- Goed om te weten: u mag bij alle telmomenten aanwezig zijn.

Op 16 maart 2023

- Het gemeentelijk stembureau houdt een zitting. Daarin controleert het alle processen-verbaal (in gemeenten met een decentrale stemopneming) of voert het een volledige telling uit (in gemeenten met een centrale stemopneming).
- Daarna stelt het gemeentelijk stembureau de uitkomst van de verkiezingen binnen de gemeente vast.
- U mag bij de zitting van het gemeentelijk stembureau aanwezig zijn.
- Kijk op de gemeentelijke website of informeer bij uw gemeente waar en wanneer deze zitting wordt gehouden.

Hoe worden de stemmen geteld?

- 1 De leden van het stembureau tellen na het sluiten van de stemming, op woensdag 15 maart om 21:00 uur, eerst alle stempassen, kiezerspassen en volmachten. Het totaal is het aantal kiezers dat is toegelaten tot de stemming.
- 2 Daarna openen en legen zij de stembus.
- 3 Zij vouwen de stembiljetten open.
- 4 Zij sorteren de stembiljetten per lijst.
- 5 Daarna tellen zij de stemmen.
 - In gemeenten waar een *decentrale* stemopneming wordt gehouden, doen zij dat per lijst én per kandidaat.
 - In gemeenten waar een *centrale* stemopneming wordt gehouden, tellen de leden van het stembureau op 15 maart alleen de stemmen op lijstniveau.
- 6 Ook wordt het aantal blanco en ongeldige stemmen geteld.
- 7 De voorzitter rekt het totaal aantal uitgebrachte stemmen uit. Dit aantal moet gelijk zijn aan het aantal toegelaten kiezers. Als deze aantallen niet gelijk zijn, wordt er opnieuw geteld. Als het telverschil blijft bestaan, wordt daarvan een aantekening gemaakt op het proces-verbaal.
- 8 Alle aantallen worden op het proces-verbaal genoteerd. Net als eventuele bezwaren van kiezers.
- 9 Op 16 maart vindt de zitting van het gemeentelijk stembureau plaats.
 - In gemeenten waar een *decentrale* stemopneming wordt gehouden, controleer het gemeentelijk stembureau dan alle processen-verbaal van de stembureaus. Als daar fouten in staan, voert het gemeentelijk stembureau een hertelling uit.
 - In gemeenten waar een *centrale* stemopneming wordt gehouden, telt het gemeentelijk stembureau op 16 maart alle stemmen op lijst- en kandidaatsniveau.
- 10 Daarna stelt het gemeentelijk stembureau de uitkomst van de verkiezingen binnen de gemeente vast.
- 11 Vervolgens maakt het gemeentelijk stembureau een proces-verbaal op. Alle aantallen worden daarop genoteerd. Net als eventuele bezwaren van kiezers.

Wat gebeurt er na het tellen van de stemmen?

- 1 De gemeente publiceert de processen-verbaal met daarin de aantallen per stembureau op de website. Dit gebeurt zo snel mogelijk na de zitting van het gemeentelijk stembureau. U vindt deze processen-verbaal ook via www.kiesraad.nl.
- 2 Bij provinciale statenverkiezingen zijn er in een aantal provincies (Gelderland, Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant en Limburg) ook nog hoofdstembureaus, die de uitkomsten op kieskringniveau vaststellen.
- 3 Het centraal stembureau voert vervolgens een aantal controles uit. En als belangstellenden een fout ontdekken in een proces-verbaal, kunnen zij daar melding van maken bij het centraal stembureau. Het centraal stembureau kan het gemeentelijk stembureau opdragen om een eventuele resterende fout alsnog te corrigeren.
- 4 Op donderdag 23 of vrijdag 24 maart stelt het centraal stembureau tijdens een openbare zitting de definitieve uitslag en de zetelverdeling vast. Het centraal stembureau is gevestigd in de provinciehoofdstad (voor de provinciale statenverkiezingen) of de gemeente waar het waterschapskantoor is gevestigd (voor de waterschapsverkiezingen). Kijk op de website van de betreffende gemeente of informeer bij die gemeente waar en wanneer deze zitting plaatsvindt.
- 5 Op woensdag 29 maart treden de zittende leden van provinciale staten en het waterschapsbestuur af en volgt de installatie van de nieuwe leden.

Welke regels gelden er bij het tellen?

- Het tellen van de stemmen is openbaar. U bent welkom om te komen kijken. Ook de media mogen aanwezig zijn.
- Het tellen wordt uitsluitend verricht door leden van het stembureau en tellers die zijn benoemd of aangewezen door de gemeente.
- Als u denkt dat er iets niet goed verloopt tijdens het tellen van de stemmen, dan geeft u dat aan bij de voorzitter van het stembureau. Deze maakt hiervan een aantekening op het proces-verbaal.
- U mag het telproces en de stembureauleden niet hinderen.
- U mag aantekeningen, foto's en video's maken voor eigen gebruik. U mag niet zonder toestemming foto's of video's verspreiden waarop stembureauleden en andere personen herkenbaar in beeld zijn.
- U mag een foto maken van het proces-verbaal met daarop de aantallen. Dit mag pas nadat het proces-verbaal is ondertekend door de leden van het stembureau. Er mogen geen foto's worden gemaakt van de handtekeningen van de leden van het stembureau.

Meer informatie?

Kijk op de website van uw gemeente of op elkestemtelt.nl.

Elke stem telt